

Kako sem potoval v Rusijo.

Napisal *Ferd. L. Tuma.*

(Dalje.)

VII.

vedno bolj se je zoževala pot, ki je naju ponesla z vsakim korakom bliže Rumuniji. Zadnji podaljški Transilvanskih Alp so stisnili pot, železnico in bistro gorsko rečico v vedno očitnejšo sotesko.

Mračilo se je polagoma, in misliti sva morala na prenočišče tu na tujih tleh, med nepoznanim ljudstvom, ki govori nama nerazumljiv jezik, med tem pogorjem, ki je prihajalo vedno bolj divje, obraslo s stoletnimi hrasti in bukovjem, kjer imajo svoja varna zavetja medvedje, risi in mrjasci.

Na enem mestu se soteska nekoliko razširi, tako da ima med cesto in vodo dovolj prostora še manjša ravnina. Gorski potok je napravljaval več nizkih otokov, na katerih je nekaj vrb in mnogo suhljadi. In sklenila sva, da prenočiva na tem kraju.

Zavijeva s ceste na stran, sezujeva črevlje in prebredeva komaj ped visoko deročo vodo, da prideva do suhljadi na otokih. Moj prijatelj zakuri, jaz pa pripravim medtem kuhinjsko posodo in konserve: juho in klobase s kislim zeljem.

To bi vam šlo v slast, otroci! Ta večerja! Ali pa je bilo kosilo? Vse skupaj. Jaz sem dejal, da večerjava, moj prijatelj pa, da kosiva, češ, avstrijski cesar ob štirih popoldne, midva pa ob devetih zvečer. In bila sva oba zadovoljna: prijatelj s kosilom — jaz z večerjo.

Potem pa se zlekneva po drobnem pesku in gledava na cesto, kjer je bilo še vse živahno.

Neprestano so šli vozovi po soteski nizdoli. Tuintam je gnalo nekaj mož klavno živino, drugi zopet konje. Midva pa sva ležala v varnem zavetju, sredi vode, skrita pod vrbo, in ker je bil ravno takrat solnčni mrk, naju ni mogel nihče zapaziti s ceste.

Oglašali so se od tam nekje kosi s svojim žvižganjem, slavčki s svojim petjem, po temnomodrem nebu so se podili oblaki, mehki kakor perje, žarili so se nebroji svetlih zvezd, po cesti so drdrali vozovi, kjer je izdajala slabo brleča svetilka voznike, izvečine cigane, vmes pa je prisopihal časih po ozkem tiru kak vlak.

Polagoma pa je potihnilo ropotanje voz in peketanje gnane živine. Oglašal se je neke prav visoko čuk z raztrganim glasom, potem pa je vladal nekaj časa molk. Vrhovi gorá so izginjali v nerazločne sence; pripravljala sva se, da si poiščeva ležišče, kar se oglasijo od daleč otožni glasovi gosli. Čula sva škripanje koles, ki je prihajalo vedno bliže, in med tem goslanjem se je izgubljal nežen otroški glas.

Čakala sva, da pride tudi ta pozni potnik mimo naju.

Počasi se vleče po klancu nizdoli star voz, spredaj ob strani voznika baklja, vpreženih dvoje konj, cigan igra na gosli, desetletni pobič pa priteza zadaj zavoro . . .

To je prizor, ki ga nama razsvetljuje v negotovih obrisih motna luč žareče baklje.

Vsa oprava je izdajala ciganski značaj, sploh pa sva imela priliko opaziti že prej, da je ciganov v teh pokrajinah, in čim bliže sva bila Rumuniji, vedno več.

Cigani so čuden narod, ki si o njem niti učenjaki še niso prav na čistem. Govore jezik, ki spominja na govorice iz stare Indije, potujejo iz kraja v kraj, brez stalnih bivališč, kakor da jih je obsodila najvišja kletev. Sami brez vere ne verujejo niti v življenje po smrti in se boje izmed vseh stvari na svetu najbolj mrtvecev. Moški se preživljajo največ kot godci, kot kovači in prekupčevalci konj; ženske z vražarstvom. Iz kart ali z žil na roki izkušajo prorokovati lahkovernim ljudem bodočnost. Znano je tudi, da so imeli v prejšnjih časih celo nekateri cesarji in kralji na svojem dvoru take ciganke, ki so jih povpraševali vedno za svet in prerokovanje, preden so se odločili za kak važnejši korak. Ali dandanes so cigani v Evropi preganjan narod; vsi poizkusi naseliti jih stalno kot poljedelce ali rokodelce so ostali brez uspeha. Zato so izdane proti njim ostre prepovedi. Trpe jih le še na Balkanskem polotoku, in tu še največ v Turčiji. Ciganom je najljubša jed — ježeva pečenka . . .

Počasi pa je izginjal v temi žareči utrinek lesene baklje, in z njim so obmolknili tudi glasovi gosli, in le tuintam je prinesel večerni veter odtrgan glas tistega ciganskega otročeta. Tiho in žalostno, da je zbolelo človeka v srce. Pa tudi to le nekaj časa, in potem je bilo zopet vse mirno, le voda je šumela enakomerno naprej.

Medtem, ko čistim in urejam posodo, išče moj prijatelj pripravno ležišče. In kmalu ga slišim, kako prihaja nazaj, pojoč s pritajenim glasom:

„Bodi zdrava, domovina:

Mili moj slovenski kraj . . .“

Potem pa mi pove, da je našel kopico. In res sva si postiljala kmalu nato v dišečem senu. Bilo je najino prvo ležišče pod milim nebom. Zrahljala sva pasove, sezula črevlje, pripravila orožje in zaspala.

Sanjal sem proti jutru, kako se izprehajam po ljubem ljubljanskem polju, kar čutim, kako me voha nekaj okrog glave. Pripravljen menda tudi v spanju na svojo obrambo, pograbim okrog sebe — zakaj sem to storil,

ne vem — skočim na kolena, sunem svojega prijatelja — bodalo in samokres v roke — vse to je bilo delo trenutka. Tudi moj tovariš je bil v hipu kvišku, četudi še v nekaki omotici, in videla sva bežati proti gozdu — lisico. Srečala sva se s prijateljem z očmi in se zasmejala drug drugemu. Take priprave, kakor da gre na življenje in smrt — pa je bila samo lisica.

Požirek žganja in kos kruha je bil najin zajtrk. Potem pa korakava po prelazu vedno više. Srečava ljudi, ki pozdravljajo vljudno in spoštljivo z rumunskim „buna dimineca“ (dobro jutro), se ozirajo za nama in nekateri starejši zmajujejo pomenljivo z glavo. Zakaj so to storili, tega še danes ne veva.

Krepko sva se opirala na palici, potne srage so nama lile kar curkom z obraza, svojo žejo pa sva tolažila s koščki citronove kisline. To je bela sol, ki ima okus po limonah. Dobiti jo je po vseh lekarnicah. Rabila sva jo tudi, če sva kje naletela na slabo pitno vodo, ki je imela v sebi morda kaj zdravju škodljivih majhnih živalc, bakterije imenovanih, ki jih gre po več milijonov v eno kapljico vode. Ta sol ima namreč to lastnost, da ugonobi vse te živalce, ki prenašajo dostikrat tudi nalezljive bolezni. Sčistiti vodo na ta način pravimo: desinficirati.

Spodaj pod nama je drla mrzla voda v globokem prepadu, železnica izgine v podzemeljski predor, tunel imenovan; cesta se zavije okrog vrha, in pred nami stoji mejno mesto med Avstrijo in Rumunijo: Predeal.

Sredi ceste stoji ograja, podobna nekdanim mitnicam: to je črta, ki meji obe državi. Sprejme naju ogrski orožnik, izpraša, kdo sva, kaj sva, kam potujeva in zakaj. Ko mu poveva vse to (govoril je z nama hrvaški) in pokaževa potne liste, naju odvede na stražnico, kjer naju odda rumunskemu vojaku, ki ne nosi puške tako na remenu, kakor jih imajo pri nas, ampak kar naslonjeno na ramo, kakor so jih imeli vojaki v prejšnjih časih in kakor jih ima v Avstriji danes samo še dvorna žandarmerija na Dunaju.

Za pol ure so najine stvari urejene: potni listi popisani od avstrijskih in rumunskih oblasti, najina prtljaga v nahrbtnikih do kotička vsa pregledana — in zopet sva svobodna v tuji državi.

Rumunija je kraljevina, ki ima po najnovejšem ljudskem štetju ravno šest milijonov prebivalcev, izmed katerih je največ Rumunov. Stotisoč je v deželi Slovanov, še enkrat toliko ciganov in židov, nekaj Ogrov, Grkov in Nemcev. Dežela je jako rodovitna, bogata soli in petroleja, ubožna v živinoreji in še ubožnejša v — omiki. Vsi slovenski dečki in deklice jih prekašate v tem, zakaj med sto Rumuni jih zna čitati komaj nekaj nad dvajset. Njih jezik je velika mešanica romanskih jezikov (h katerim prištevamo francoski, italijanski in španski jezik) in pa slovanskih jezikov. (Slovanski jeziki so razen našega še: ruski, poljski, češki, rutenski — na Ruskem imenovan maloruski — srbohrvaški in bolgarski.) Po veri so izvečine vsi grško-katoliške.

Rumunija je bila prej kneževina. Karel I., ki izvira iz nemške cesarske rodovine Hohenzollern, ima kraljevski naslov šele 24 let. Ali je dober vladar ali ne, o tem ne govorim sam, povem naj le mnenje Avstrijca, ki

❖ Odločilen lučaj. ❖

sem ga srečal v tej deželi. Dejal mi je namreč: Kralj se ne meni dosti za notranje prepire v deželi in podobne stvari. Državljanom pusti, naj delajo, kar hočejo. Gleda le, da ne trpe pri tem škode njegove lastne koristi. — Kraljica, znana drugače pod imenom Karmen Sylva, se peča s pisateljevanjem. Čital sem že tudi jaz več njenih del. Videl sem jo pred leti v tisti krasni slovanski Opatiji, ki jo omenjam v pričetku tega spisa.*) V opatijskem šetališču ima na pobočju griča svoj prostor, vsekan v živo skalo, ki nosi tudi po nji ime: Karmen-skala, odkoder je krasen razgled po Kvarnerskem zalivu. (Dalje.)

Zaklad.

Spisal *Andrej Rapè.*

I.

silno se je veselil pomladi Volbetov oče. Tako-le okolo Božiča ga je že stiskalo in vilo. Mislil je, da ga popolnoma stisne in da ne ugleda več pomladnega solnca, pa da ne bo več posedal na klopci pred hišo.

„E, star sem že, pa bi vendarle še rad živel,“ je govoril. „Kolikokrat sem že gledal pomlad! Umreti seveda mora vsaka stvar, a mora kdaj tudi vse zopet oživeti k novemu vstajenju! Kako rad gledam, ko spomladi vse cvete in raste! Vse sili k življenju. Spomladi vidim po zemlji milijone novosti, ki so vstale iz grobov, kamor jih je potisnila mrzla zima!“ Tako je večkrat modroval Volbetov oče in odganjal smrt. Kdo pa se ne boji te morilke? Tudi Volbetov oče ni bil vesel one tihotapske roke, ki ga je okolo Božiča stiskala za vrat in ga dušila. Ni je bil vesel, dasi je nosil že sedem križev na hrbtu. Tako-le po prestani nevarnosti je bil pa mož jako zgovoren in večkrat je zinil kaj pametnega, saj je bil star, izkušen mož.

Danes zopet sedi pred hišo na klopci in strmi po trati, kjer se pojavajo otroci. Oko mu je živo in veselo. Ustna se mu polahno raztezajo v dobrohoten smeh. Uvele roke si mane zadovoljno. Brada mu tuintam pomiga, kakor bi govoril sam s sabo. Med koleni tišči mehur tobaka, med dvema zoboma, ki sta mu še ostala, pa prastaro pipo. Okolo njega živi pomlad.

„Lej ga, Matijček, kaj počneš?“ je zavpil vnuku. „Platno prodajaš! Sem pojdi, da te popravim!“

In Matijček je veselo prihitel k dedu ter mu obrnil hrbet, da mu po baše nazaj srajco, ki mu je bila zlezla izza hlač-dopetač.

„Tako! Sedaj pa le spet hiti!“ je zadovoljno mrmral in podil Matijčka nazaj na travnik.

*) Obiskala je tudi že slovečo Postojnsko jamo.